

RELIGIE
& FILOSOFIE

GER GROOT

Het banjerende denken

Met een klein dozijn filosofen banjerend door Parijs: er zijn onaangename tijdsbestedingen denkbaar. Afgelopen weekend mocht ik er op uitnodiging van de Thomas More Stichting aan meedoen. Niet alleen om professionals in de wijsbegeerte dichter bij elkaar te brengen. Maar ook om te zien of het denken een hogere vlucht neemt wanneer het zich afspeelt op de plek waar de ideeën ooit ontstonden.

Dat lijkt een rare veronderstelling. Waarom zou je op de stoep voor het geboortehuis van Henri Bergson getroffen worden door bijzondere inzichten? Welke inspiratie biedt het betreden van de kantoren waar de internationale vereniging voor Lacaniaanse psychoanalyse huishoudt? De filosofie waait waar ze wil, gedachten zijn vrij. De plek waar ze gedacht worden zou er niet toe moeten doen.

In werkelijkheid staan de zaken er troebeler voor. Wie meent dat de rede zich ontplooiert los van lichaam, plaats en tijd, leeft op een vreemde manier nog in een tijdperk waarin de ziel voor een aparte, lijflose werkelijkheid doorging. Een overtuiging die we lang achter ons gelaten menen te hebben.

In werkelijkheid leven we middenin diezelfde tijd, met nog altijd diezelfde misvattingen. In de ziel geloven we niet meer, maar in de 'zuivere rationaliteit' des te meer. In een rede die overal, altijd en onder alle omstandigheden precies hetzelfde zegt, als een soort universele wiskunde: $2 + 2 = 4$.

Maar na uren voortsjokken door Parijs denkt ze anders dan hoentjesfris bij het ontbijt en de eerste matineuze voordracht van de dag. De filosofische betekenis van de 19de-eeuwse Parijse passages blijkt net iets anders wanneer de denker zich daadwerkelijk in zo'n passage bevindt. Hij ziet hoe smal die is, hoe dicht de café's en winkels erin op elkaar zitten, en hoe de ruimte zich aan het eind ervan plotseling opent naar één van Hausmanns boulevards.

Op een gelukkig moment overvalt hem misschien wat Huizinga ooit een 'historische sensatie' heeft genoemd. Hier heeft Louis Aragon ooit werkelijk gelopen, voordat hij de stad van zijn tijd beschreef in zijn roman 'De boer van Parijs'. En dit herkende Walter Benjamin toen hij een decennium later zelf door die passages liep en werkte aan zijn grote project over Parijs als 'hoofdstad van de 19de eeuw'.

Wie betraapt in zich die heimelijke stem van lijf, plaats, geur en ruimte die geen verschil maakt voor de logica, maar wel voor de denksfeer waarin zij zich ontplooit? Wij redeneren van de ene naar de andere ge-

Hier heeft Louis Aragon ooit werkelijk gelopen, voordat hij de stad van zijn tijd beschreef

stemdheid, van deze plek naar gene, niet verschillend. Maar het onderwerp van ons denken krijgt wel een andere kleur en smaak.

In de Parijse restaurants bleek het te rumoerig voor de korte voordrachten die waren voorzien. Dus zocht de filosofie er haar heil in kleine discussies van twee of drie koppen bij elkaar, moeizaam boven de herrie uit. Niet minder wijsgerig dan in de collegezaal van een beroemd instituut, nog maar een paar uur eerder. Maar zich pas nu scherp bewust van haar eigen incarnatie – want de honger wil ook wat.

Denken doen we nooit alleen met onze geest, hoe kloosterlijk het er ook nog altijd aan mag toegaan in de universiteit, de kathedraal van het moderne spiritualisme. Ook daarin was Parijs een voortrekter, toen zij, ruim twee eeuwen geleden, van de Rede een religie maakte. En vergat dat de ratio altijd al geïncarneerd en het woord vleesgeworden is. Het denken zit niet, maar banjert en krijgt zere voeten. Op de Parijse boulevards merkt je dat.

ZINGEVING Succesvol zakenman Rolf Winters verkocht al zijn bezittingen om met zijn gezin inheemse bevolkingsgroepen op te zoeken en hun levenswijsheid op film vast te leggen.

interview Chris Klaasse

De familie Winters zocht zingeving bij onder meer de Masai in Kenia en de Aboriginals in Australië (rechts).

Rolf Winters: 'Omdat wij met kleine kinderen reisden werden we door de Aboriginals warm onthaald en in de familie opgenomen.'

Bij de Sami in Noorwegen.

Het Sanvok in de Kalahariwoestijn werd ook bezocht.

Andere werelden, dezelfde spirituele visie

Rolf Winters (52) was tien jaar geleden succesvol zakenman. Hij stond op de rand van financiële vrijheid, maar had het gevoel onvoldoende bij te dragen aan een betere wereld. In zijn zoektocht naar een juiste levensvisie kwam hij uit bij de Anishnabe in Noord-Amerika. Deze indianenstam bezat een visie en zijnszins die zo veel weerklank vond bij hem en zijn vrouw Renata, dat ze alles verkochten en zich terugtrokken in de bossen in Michigan. Na vier jaar besloten ze de levenswijsheid van de Native Americans en andere oude volkstemmen met een camera vast te leggen. Komende donderdag gaat het eindresultaat, de film 'Down to Earth', in een aantal Nederlandse bioscopen in première.

Wat miste u precies in het leven als succesvol zakenman?
"Renata en ik hadden de financiële middelen om alles te doen wat we wilden. Dat zorgde er waarschijnlijk voor dat we terug wilden naar de basis. Door mijn werk als leiderschapsconsultant keek ik steeds kritischer naar de maatschappij en toen we kinderen kregen werd dat nog sterker. Ik vroeg me af: wat laat ik na aan mijn kinderen? Wat betekent het om succes te hebben? Wat antwoord ik mijn kleinkinderen als ze later vragen wat ik tegen de kap van het regenwoud en de verzuring van de oceanen heb gedaan? Ik heb de bedrijven die daaraan bijdragen alleen maar groter gemaakt. Kan ik dat met trots zeggen? Ik voelde me hypocriet."

Wat zorgde voor het omslagpunt in uw leven?
"Het moment dat onze kinderen de leeftijd hadden om naar school te gaan. Daar hadden mijn vrouw en ik moeite mee. In onze maatschappij leren scholen kinderen hun ratio te volgen. Dat staat haaks op de visie van het bedrijf waar ik destijds eigenaar van was. Ik adviseerde leiders van bedrijven om weer authentiek te worden, hun hart en intuïtie te volgen. Toen onze kinderen de leeftijd hadden om naar school te gaan, kregen we daarom sterk het verlangen om terug te gaan naar de basis van het leven. Daarvoor trokken we eerst naar Zuid-Europa. We reisden van Spanje naar Portugal naar Italië, maar nergens vonden we een bestaan dat bevredigde. Op een dag besloten we de zoektocht te staken en drie dagen later kregen we

aanbod om een stam Native Americans te bezoeken."

Wat was jullie eerste indruk van hen?
"Hun manier van leven is overweldigend. We merkten dat deze mensen ten volle doorhadden wat het is om naar je hart te luisteren. Toen we weer teruggingen naar Europa, zei mijn vrouw daarom: 'Als jij mensen zegt dat ze hun hart moeten volgen, wat doe je hier dan nog?' Ik voelde dat ze gelijk had en we verkochten al onze bezittingen. Dat was nodig om ons volledig los te maken van het westerse leven. Met het gezin hebben we ons vier jaar teruggetrokken in de bossen van Upper Michigan, een schiereiland aan de noordkant van de Amerikaanse staat Michigan. We bezochten regelmatig de natives en met name Nowaten, de oude medicijnman die de hoofdpersoon in de film is geworden. Zijn levenswijsheid en zijn vermogen om te schakelen tussen verschillende bewustzijnsniveaus, waren indrukwekkend."

Schakelen tussen meerdere bewustzijnsniveaus? Dat klinkt nogal zweverig.
"Zo ervaar ik het niet. Er is meer dan we kunnen waarnemen, maar in het westerse denken hebben we ons daarvoor afgesloten. Ik heb geleerd dat je in contact kunt komen met meerdere lagen, als je je hart er maar voor opent. Zo kon Nowaten in contact komen met voorouders, maar ook ik merkte tijdens de reis die we hebben gemaakt dat er veel meer is dan we met onze zintuigen kunnen waarnemen."

Hoe merkte u dat?
"In die vier jaar in het bos beseften we dat er meer mensen zoals Nowaten moeten zijn. Meer medicijnmannen, stamhoofden en andere wijzen die in verbinding staan met het grotere leven-de geheel. *Keepers of the Earth* noemen we ze, want hun wijsheid is voor ons de sleutel naar een duurzame vernieuwing. We besloten deze mensen op te zoeken en hun wijsheid vast te leggen. Tijdens de reis ontmoette ik mensen die ik voor mijn gevoel al eerder had ontmoet, in een vorig leven. Ik keek ze recht in de ogen en merkte herkenning. Dit gevoel werd bevestigd toen we bij de Aboriginals in Australië kwamen. De spirituele leider die we daar spraken, een oude vrouw met grijs haar, zei: 'We've known each other for a long time'. Ze voelde een connectie vanuit een diepere laag. Normaal gesproken is het onmogelijk om het leefgebied van de Aboriginals binnen te komen, maar omdat

wij als gezin met kleine kinderen reisden, werden we warm onthaald en in de familie opgenomen."

Omschrijf hun spiritualiteit eens.
"Het bijzondere is dat alle stammen, die op cultureel en historisch vlak mijlener uit elkaar liggen, precies dezelfde spirituele visie hebben. De universele levenskracht die je in je hebt, is hun God. Maar God is ook te zien in alle aspecten van de natuur. Zelf zou ik er geen sticker op willen plakken, want ik zie hun spiritualiteit niet als religie, maar het lijkt veel op het boeddhisme."

U bent zelf katholiek opgevoed. Waar haakte u af?
"Op mijn twaalfde zei ik de kerk vaarwel. Ik vond er geen aansluiting, het hoefde voor mij niet meer. Tot in de laatste fase van haar leven heeft mijn moeder dat verschrikkelijk gevonden. Uiteindelijk had ze er vrede mee toen ze zag dat ik mijn eigen weg had gevonden. Dankzij Nowaten ontdekte ik die weg, die levensovertuiging die diep vanbinnen altijd al in mij zat. 'Ik geloof in reïncarnatie. Het bestaan van de hel en de hemel is voor mij het punt waarop religies de mist in zijn gegaan. Verder denk ik dat alle godsdiensten in de basis wel goed zijn, maar

meest autonome mensen zijn de gewone burgers. Daarom gaan zij het verschil maken. Als zij anders gaan denken en handelen, zullen de grote bedrijven en de politiek vanzelf volgen."

Wat is het doel van de film?
"Doel is om de verandering onder het gewone volk te versnellen. In de landen waar hij al in première is gegaan, merken we dat de film echt wat doet met mensen. Zo kregen we vier maanden geleden een mail van een vrouw uit Tel Aviv. Zij bedankte ons voor het veranderen van de toekomst van haar kinderen. Na het zien van de film besloot ze de educatie van haar kinderen in eigen hand te nemen. Samen met 220 andere ouders aan wie ze de film had laten zien, is ze nu een eigen school aan het oprichten. Een school waar kinderen in de natuur opgroeien en leren hun hart en gevoel als leidraad te gebruiken. We lazen het met tranen in onze ogen en als ik het nu vertel, raak ik weer geëmotioneerd. Hier doe je het voor."

Op downtoearth.com staat in welke bioscopen Down to Earth vanaf donderdag te zien is. Elke vertoning gaat gepaard met een dialoog over het onderwerp.

Er is meer dan we kunnen waarnemen, maar in het westerse denken hebben we ons daarvoor afgesloten

Rolf de Winter, filmmaker

'De wijsheid van Keepers of the Earth is de sleutel naar duurzame vernieuwing'

'Tijdens de reis ontmoette ik mensen die ik voor mijn gevoel al kende uit een vorig leven'